

Sag C-409/22**Sammendrag af anmodning om præjudiciel afgørelse i henhold til artikel 98, stk. 1, i Domstolens procesreglement****Dato for indlevering:**

21. juni 2022

Forelæggende ret:

Apelativen sad Sofia (appeldomstolen i Sofia, Bulgarien)

Afgørelse af:

9. juni 2022

Sagsøger i første instans:

UA

Sagsøgt i første instans:

EUROBANK BULGARIA AD

Hovedsagens genstand

Appel iværksat ved appeldomstolen til prøvelse af dom afsagt af retten i første instans, hvorved sagsøgeren fik medhold i et søgsmål mod banken med påstand om betaling af 1) 982 000 EUR som summen af beløbene for uautoriserede betalingstransaktioner med bankindeståendet, 2) 1 182,40 EUR som erstatning for det formuetaab, der er opstået som følge af den culpøse manglende opfyldelse af en kontraktmæssig forpligtelse og 3) 74 521 EUR i lovbestemte morarenter.

Den præjudicielle forelæggelses genstand og retsgrundlag

Anmodning i henhold til artikel 267 TEUF om fortolkning af artikel 4, nr. 19), sammenholdt med artikel 59, stk. 1, og artikel 4, nr. 23), i direktiv 2007/64/EF

Præjudicielle spørgsmål

1. Udgør den fuldmagt, hvormed den befuldmægtigede i betalerens navn ved en betalingsordre foretager en formuedisposition, et betalingsinstrument som

omhandlet i artikel 4, nr. 23), i [Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2007/64/EF af 13. november 2007 om betalingstjenester i det indre marked og om ændring af direktiv 97/7/EF, 2002/65/EF, 2005/60/EF og 2006/48/EF og om ophævelse af direktiv 97/5/EF]?

2. Er en apostille, som den kompetente udenlandske myndighed har anført i henhold til Haagkonventionen af 1961 om afskaffelse af kravet om legalisering af udenlandske offentlige dokumenter, en del af autentificeringsproceduren for både betalingsinstrumentet og betalingstransaktionen som omhandlet i direktivets artikel 4, nr. 19), sammenholdt med artikel 59, [stk.] 1?

3. Kan den nationale ret, såfremt betalingsinstrumentet (herunder det, der berettiger en tredjepart til at foretage dispositioner i betalerens navn) i formel (ydre) henseende er forskriftsmæssigt, lægge til grund, at betalingstransaktionen er autoriseret, dvs. at betaleren har givet samtykke til, at den blev foretaget?

Folkeretlige forskrifter

Konvention af 5. oktober 1961 om afskaffelse af kravet om legalisering af udenlandske offentlige dokumenter (undertegnet i Haag den 5. oktober 1961) – artikel 2.

EU-retlige forskrifter og retspraksis

Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2007/64/EF af 13. november 2007 om betalingstjenester i det indre marked og om ændring af direktiv 97/7/EF, 2002/65/EF, 2005/60/EF og 2006/48/EF og om ophævelse af direktiv 97/5/EF (herefter »direktivet«) – 1. og 60. betragtning, artikel 4, nr. 19) og 23), samt artikel 54, 59 og 86.

Domstolens dom af 2. september 2021, CRCAM, C-337/20, EU:C:2021:671.

Nationale retsforskrifter

Grazhdanski protsesualen kodeks (den civile retsplejelov) – artikel 591, stk. 1, og artikel 596

Zakon za zadalzheniata i dogovorite (lov om forpligtelser og kontrakter) – artikel 75, artikel 79, stk. 1, samt artikel 82 og 86

»Artikel 75 [...]

(2) Skyldneren er fri, såfremt vedkommende i god tro har opfyldt en forpligtelse over for en person, der på grundlag af entydige omstændigheder synes at være berettiget til at modtage ydelsen. [...]

Zakon za platezhnite uslugi i platezhnite sistemi (lov om betalingstjenester og betalingssystemer) af 2009 (ophævet med virkning fra den 6.3.2018, men finder dog anvendelse i den foreliggende sag) – artikel 51, stk. 1 og 2, artikel 56, stk. 1 og 2, samt artikel 57 og 58

»Artikel 57. (1) I tilfælde af en uautoriseret betalingstransaktion erstatter udbyderen af betalingstjenester straks betaleren et beløb svarende til den uautoriserede betalingstransaktion og genopretter om nødvendigt indeståendet på betalerens betalingskonto på det niveau, den befandt sig på inden gennemførelsen af den uautoriserede betalingstransaktion.«

Targovski zakon (lov om handel) – artikel 422, stk. 3

Kort fremstilling af de faktiske omstændigheder og retsforhandlingernes forløb

- 1 Den 22. november 2017 indgik UA (sagsøgeren i første instans, herefter »sagsøgeren«) som indskyder (ordregiver) og Eurobank EFG Bulgaria AD (sagsøgte i første instans, herefter »banken«) som depositar (ordremodtager) i Sofia en kontrakt om en girokonto. Ved kontrakten forpligtede banken sig til at åbne og opretholde en tidsubegrænset girokonto i euro i sagsøgerens navn med henblik på at levere betalingstjenester til ham.
- 2 I forbindelse med sine investeringsprojekter overførte sagsøgeren i alt 999 860 EUR til kontoen.
- 3 Den 6. februar 2018 opsøgte sagsøgeren banken for at foretage en banktransaktion med indeståendet på sin konto, men en medarbejder ved banken oplyste ham om, at saldoen på hans konto kun lød på 16 000 EUR.
- 4 Sagsøgeren har anført, at han var forundret over dette. Efter at han havde krævet en forklaring, forelagde medarbejderen ham et udtog over kontobevægelserne i perioden fra kontoens åbning den 22. november 2017 til den 6. februar 2018.
- 5 Sagsøgeren sluttede af udtoget, at en ham ubekendt person ved navn MK uden gyldig tilladelse fra kontoindehaveren, idet denne på ingen måde havde udstedt en sådan fuldmagt til MK, ved seks separate overførselsordrer til en samlet værdi af 982 000 EUR havde foretaget transaktioner med indeståendet.
- 6 Medarbejderen ved banken forklarede sagsøgeren, at disse ensidige transaktionsretshandler var blevet foretaget af MK, som over for banken havde udgivet sig for at være sagsøgerens befuldmægtigede og forelagt en fuldmagt af 1. december 2017, som var bekræftet af en italiensk notar (herefter »notaren«).
- 7 Sagsøgeren har anført, at den »fuldmagt«, som han blev forelagt, ikke indeholdt nogen underskrift fra fuldmagtsgiveren, og derfor (1) anmeldte han den 6. marts 2018 de uretmæssige transaktioner med hans indestående til banken og krævede

erstatning af beløbet, (2) sendte den 8. marts 2018 en kopi af anmeldelsen til Republikken Bulgariens centralbank og (3) rettede en skriftlig forespørgsel til notaren.

- 8 Notaren svarede ham, at han hverken havde udfærdiget eller bekræftet en fuldmagt, hvorved sagsøgeren befuldmægtigede MK, at fuldmagten med sikkerhed var »en forfalskning«, og at han på forespørgsel af 20. februar 2018 havde meddelt banken dette.
- 9 Den 4. februar 2019 anlagde sagsøgeren søgsmål mod banken ved Sofiyski gradski sad (byretten i Sofia), som ved dom af 13. maj 2021 gav ham medhold og dømte banken til at erstatte sagsøgeren 982 000 EUR for de uautoriserede betalingstransaktioner samt at betale ham 1 182,40 EUR som erstatning for formuetabet og 74 521 EUR i renter.
- 10 En af de begrundelser, som Sofiyski gradski sad anførte, er, at den generelle bestemmelse i artikel 75, stk. 2, i lov om forpligtelser og kontrakter ikke finder anvendelse som følge af de eksisterende særlige bestemmelser om bankens ansvar i tilfælde af uautoriserede betalingstransaktioner, og at det derfor er uden betydning for bankens ansvar, om den har betalt (udført ordren) på grundlag af entydige omstændigheder, som bekræfter ordregiverens berettigelse. Som hovedregel bærer banken ansvaret for de pågældende uautoriserede betalingstransaktioner (artikel 57 i den ophævede lov om betalingstjenester og betalingssystemer af 2009), medmindre udførelsen heraf skyldes forsætlighed eller grov forsømmelighed fra kontoindehaverens side; i så fald får denne ikke erstattet beløbet for betalingstransaktionen, uanset størrelsen. Efter denne rets opfattelse har banken ikke gjort gældende og ikke bevist, at der foreligger en sådan årsagssammenhæng mellem sagsøgerens adfærd og de pågældende transaktioner.
- 11 Banken har iværksat appel til prøvelse af Sofiyski gradski sads dom ved den forelæggende ret.

Hovedsagens parter væsentlige argumenter

- 12 Sagsøgeren har gjort gældende, at bankens medarbejdere handlede uforsigtigt og groft forsømmeligt, idet de gav en person uden fuldmagt mulighed for at råde over midlerne på bankkontoen. Bankens blev forelagt en fuldmagt, som i ydre henseende ikke var forskriftsmæssig og ikke burde være blevet accepteret som en forskriftsmæssig fuldmagt, eftersom et væsentligt krav, nemlig »fuldmagtsgiverens underskrift« manglede, og banken derfor burde have afvist at udføre de seks omtvistede banktransaktioner.
- 13 Bankens har medgivet, at sagsøgeren den 22. november 2017 opsøgte dens forretningssted. I samtalen fik medarbejderen ved banken den opfattelse, at sagsøgeren tilsigtede at gøre brug af en befuldmægtiget ved transaktionerne med den girokonto, der skulle åbnes. Med henblik på de ventede internationale

transaktioner med kontoen og for at give sagsøgeren mulighed for at have adgang til og kontrollere kontobevægelserne på afstand blev han tilbudt online-banking, SMS-meddelelser og et bankkort, idet han dog afslog alle tre tilbud.

- 14 Banken har ikke bestridt forklaringen om de bankoperationer, der blev foretaget på sagsøgerens konto, og den har gjort gældende, at hans befuldmægtigede MK den 15. december 2017 for første gang opsøgte bankens forretningssted. Her forelagde MK medarbejderen ved banken originalen af kopien af fuldmagten af 1. december 2017, som var bekræftet af en italiensk notar den 5. december 2017. Kopiens ægthed var bekræftet med en apostille, og alle dokumenter var blevet oversat fra italiensk til bulgarsk af en certificeret oversætter. Fuldmagten var konkret (udtrykkelig) og berettigede den befuldmægtigede til at råde over sagsøgerens indestående i banken.
- 15 Banken har gjort gældende, at MK ved hver betalingsordre forelagde den relevante bankmedarbejder originalen af kopien af fuldmagten.
- 16 Banken har bestridt sagsøgerens forklaring om, at han var forundret, da han den 6. februar 2018 blev oplyst om de omtvistede pengeoverførsler, som var blevet foretaget af en befuldmægtiget. Derimod besvarede han, efter at være blevet forelagt et udtog af sin bankkonto, bankmedarbejderens spørgsmål om, hvem der havde anmodet om overførslerne fra hans konto, således, at de var blevet anmodet af hans befuldmægtigede MK. Sagsøgeren modtog de oplysninger, han fik, med ro og gennemså roligt kopien af originalen af den af en notar bekræftede kopi af fuldmagten, hvormed MK havde legitimeret sig.
- 17 Senere samme dag vendte sagsøgeren tilbage til bankens forretningssted, men underrettede fortsat ikke bankmedarbejderne om uregelmæssigheder med de betalingstransaktioner, som MK havde anmodet om, idet han derimod blot ønskede at tilbagekalde fuldmagten, hvilket han egenhændigt havde udfærdiget en anmodning om.
- 18 Først den 20. februar 2018 underrettede sagsøgeren mundtligt en bankmedarbejder om et problem med overførslerne af beløbene fra hans girokonto, og den 6. marts 2018 indgav han en skriftlig anmeldelse til banken.
- 19 Banken har medgivet, at den 20. februar 2018 forhørte sig hos den italienske notar om, hvorvidt fuldmagten af 1. december 2017 var blevet forskriftsmæssigt indgivet og indført i dens register, hvorvidt den af en notar bekræftede kopi af fuldmagten havde samme retlige virkning som fuldmagten selv, og hvorvidt udfærdigelsen af sådanne kopier var i overensstemmelse med god skik, idet den tilsendte ham en scannet kopi heraf. Notaren svarede kun: »Det vedhæftede dokument er EN FORFALSKNING. Anvend det ikke.«
- 20 Den 27. februar 2018 rettede banken en skriftlig forespørgsel til Republikken Italiens stedfortrædende anklager, som med sin underskrift bekræftede den omtvistede af en notar bekræftede kopi af fuldmagten ved en apostille. Anklagemyndigheden i Monza har bekræftet, at den tilsvarende apostille var

blevet udstedt den 12. december 2017, dvs. den har officielt bekræftet, at »apostillen på kopien af fuldmagten er gyldig«.

- 21 Banken har draget følgende slutning: (1) Det forelagte dokument er en kopi af fuldmagten og ikke fuldmagten selv, og dermed indeholder det ikke fuldmagtsgiverens underskrift; (2) ved apostillen bekræftede den kompetente italienske myndighed ægtheden af underskrifterne og stemplerne på dokumenterne, hvorved notarbekræftelsen af kopien af fuldmagten, altså dokumentets ægthed, blev bekræftet, og derfor kan kopien af fuldmagten anvendes i Bulgarien; (3) de omtvistede seks betalingstransaktioner blev udført til fordel for en såkaldt »formodet kreditor«, og i henhold til et vilkår i de almindelige forretningsbetingelser til kontrakten sammenholdt med artikel 75, stk. 2, i lov om forpligtelser og kontrakter »[hæfter] banken [...] ikke for de beløb, der er udbetalt på grundlag en fuldmagt, og de transaktioner, der er foretaget på grundlag af en fuldmagt, såfremt den ikke har fået skriftlig meddelelse om tilbagekaldelsen af fuldmagten, og såfremt den før modtagelsen af meddelelsen i god tro har udbetalt et beløb til en person, som på grundlag af entydige omstændigheder syntes at være berettiget til at modtage beløbet«.

Kort fremstilling af begrundelsen for den præjudicielle forelæggelse

- 22 Den forelæggende ret anser direktivet for at finde anvendelse i hovedsagen. Direktivets formål er oprettelsen af et indre marked for betalingstjenester. I henhold til 1. og 60. betragtning til direktivet kræver en afskaffelse af de indre grænser i Fællesskabet, idet fri bevægelighed for varer, personer, tjenester og kapital fremmes, at dette markeds funktioner harmoniseres.
- 23 I henhold til udtalelserne om den korrekte anvendelse af EU-retten i præmis 31 i Domstolens dom af 2. september 2021 i sag C-337/20, som er bindende for de nationale retter, »skal der ved fortolkningen af en EU-retlig bestemmelse ikke blot tages hensyn til dennes ordlyd, men også til den sammenhæng, hvori den indgår, og til de mål, der forfølges med den ordning, som den udgør en del af. En EU-retlig bestemmelses tilblivelse kan ligeledes give relevante elementer med henblik på dens fortolkning.«
- 24 Den forelæggende ret bemærker, at det i denne doms præmis 41 præciseres, at artikel 86 i direktiv 2007/64 med overskriften »Fuld harmonisering« bestemmer, at »[u]den at det berører [flere nærmere angivne bestemmelser i dette direktiv], må medlemsstaterne[, i den udstrækning dette direktiv indeholder harmoniserede bestemmelser,] ikke bevare eller indføre andre bestemmelser end dem, der fremgår af dette direktiv«. I samme præmis fastslås det, at »[h]verken direktivets artikel 58, 59 eller 60 er nævnt blandt de bestemmelser, i hvilken forbindelse artikel 86 giver medlemsstaterne et råderum med hensyn til deres gennemførelse«.
- 25 I denne doms præmis 45 fastslås det, at »[d]en harmoniserede ansvarsordning for uautoriserede eller fejlbehæftede transaktioner, der er fastsat i direktiv 2007/64, [...] kun [kan] eksistere side om side med en anden ansvarsordning, der er fastsat i

national lovgivning, og som hviler på de samme faktiske omstændigheder og det samme grundlag, såfremt denne sidstnævnte ordning ikke berører den således harmoniserede ordning og ikke er til fare for dette direktivs formål og effektive virkning«.

- 26 I henhold til den anførte doms præmis 67 »er det muligt, at udbyderen af betalingstjenester, hvis dette er fastsat i gældende national ret, må bære konsekvenserne af sin forsømmelighed i forbindelse med gennemførelsen af en betalingstransaktion, navnlig når udbyderen ikke har undersøgt, om denne transaktion faktisk var blevet autoriseret af brugeren af betalingstjenesten, for så vidt som en sådan forsømmelighed har forvoldt skade på en tredjemand [...]«.
- 27 Artikel 75, stk. 2, i lov om forpligtelser og kontrakter fastsætter det retlige begreb om opfyldelse over for en formodet kreditor, idet skyldneren er fri, såfremt vedkommende i god tro har opfyldt en forpligtelse over for en person, der på grundlag af entydige omstændigheder synes at være berettiget til at modtage ydelsen.
- 28 Hvis den nationale ret foretog en rent grammatisk fortolkning ud fra ordlyden og ikke en formålsrettet, logisk og systematisk fortolkning af de i direktivet fastsatte grunde til at fritage udbyderen af betalingstjenester fra ansvar i tilfælde af en uautoriseret betalingstransaktion – dvs. at betaleren svigagtigt eller ved tilsidesættelse af en eller flere af sine pligter i henhold til artikel 56 forsætligt eller groft forsømmeligt skal have forårsaget de tab, som er opstået i forbindelse med uautoriserede betalingstransaktioner – ville der opstå situationer, hvor udbyderen af betalingstjenester, selv om vedkommende handler i god tro (ved udvisning af almindelig agtpågivenhed i handelsforhold), hæfter for den udførte og uautoriserede betalingstransaktion.
- 29 I dette tilfælde skal udbyderen af betalingstjenester for at opnå fritagelse for ansvar bevise, at betaleren har pådraget sig en kvalificeret form for skyld, idet denne skal have handlet forsætligt (herunder svigagtigt) eller groft forsømmeligt.
- 30 Fra retspraksis kendes imidlertid sager, hvor udbyderen af betalingstjenester ganske vist har handlet i god tro (ved iagttagelse af den skærpede pligt til agtpågivenhed i handelsforhold, idet vedkommende for at opfylde denne pligt har skabt alle videnskabelige, tekniske og handelsmæssige betingelser i overensstemmelse med god handelsskik for at afværge et tab), men betaleren har lidt tab, selv om denne ikke ved sin adfærd har pådraget sig en kvalificeret form for skyld (forsætlighed, grov forsømmelighed eller svigagtighed).
- 31 Netop i sådanne tilfælde vil udbyderen af betalingstjenester hæfte i tilfælde af en uautoriseret betalingstransaktion, hvis det ikke lykkes vedkommende at bevise, at betaleren har foretaget en culpøs, retsstridig handling.
- 32 Dermed vil udbyderen af betalingstjenester risikere at lide betydelige formuetab, selv om vedkommende var i god tro og altså har truffet alle nødvendige foranstaltninger, som opfylder de retlige krav og god handelsskik.

- 33 I denne sammenhæng vil udbyderne af betalingstjenester, som handler i god tro, selv i de mest almindelige situationer være særdeles forsigtige i udøvelsen af deres økonomiske virksomhed. Dette vil medføre en forsinkelse af betalingstransaktionen eller en afvisning af at udføre debiteringer eller betalingsordrer i tilfælde af formelt (udadtil) forskriftsmæssige betalingsinstrumenter, hvilket vil stride imod direktivets formål om at fremme den frie bevægelighed for tjenester og kapital.
- 34 Med hensyn til kravene i direktivets artikel 86 opstår for den forelæggende ret det spørgsmål, om den nationale lovgivning, konkret bestemmelsen i artikel 75, stk. 2, i lov om forpligtelser og kontrakter, må anvendes, hvis udbyderen af betalingstjenester har handlet i god tro, og det betalingsinstrument, som vedkommende er blevet forelagt, formelt (udadtil) er forskriftsmæssigt.
- 35 Den forelæggende rets internationale anmodning om gensidig retshjælp har givet det resultat, at notarer i henhold til italiensk lovgivning kan bekræfte kopier af fuldmagter, idet kopierne skal bekræftes af notaren ved underskrift, stempel og en erklæring, herunder en officiel bekræftelseserklæring (som har materiel beviskraft ved domstolene), om, at kopierne svarer til originalens indhold («stemmer overens med originalen»). Bulgarsk lovgivning fastsætter ligeledes en sådan bekræftelse fra en notar.
- 36 Banken har gjort gældende, at det dokument (den fuldmagt), der blev fremlagt i hovedsagen, er en kopi af originalen af fuldmagten med en bekræftelse fra en notar af fuldmagtsgiverens, altså sagsøgerens, underskrift, idet denne bekræftelse er blevet udstedt af den kompetente italienske notar, og det forhold, at kopien stemmer overens med originalen, er blevet bekræftet af denne notar.
- 37 Ægtheden af denne kopi af originalen af den af en notar bekræftede fuldmagt blev bekræftet af den kompetente myndighed i Republikken Italien, idet den anførte en apostille i henhold til bestemmelserne i Haagkonventionen af 1961 om afskaffelse af kravet om legalisering af udenlandske offentlige dokumenter.
- 38 I henhold til konventionens artikel 2, andet punktum, omfatter bekræftelsen af dokumentets ægthed ved apostille underskriftens ægthed og den egenskab, hvori underskriveren af dokumentet har handlet.
- 39 Netop ved anvendelsen af dette dokument (originalen af en kopi af den af en notar bekræftede fuldmagt ved apostille) har den person, der har udgivet sig for at være sagsøgerens befuldmægtigede, foretaget dispositioner i kontoindehaverens navn til fordel for tredjeparter.
- 40 Eftersom denne fuldmagt berettiger den befuldmægtigede til at foretage dispositioner i betalerens navn, skal dette dokument muligvis kvalificeres som et »betalingsinstrument« som omhandlet i direktivets artikel 4, nr. 23), idet det er en del af den procedure, som brugeren af betalingstjenester bruger for at initiere en betalingsordre.

- 41 I henhold til direktivets artikel 54, stk. 1, skal betalingstransaktionen ske på grundlag af betalerens samtykke for at være autoriseret, idet dette samtykke forudsætter, at det er påvist, hvem der er ophavsmand til den viljeserklæring, der er indeholdt i betalingsordren (dokumentets såkaldte formelle beviskraft). Dette har sammenhæng med konstateringen af betalingstransaktionens autentificering (en procedure, der giver udbyderen af betalingstjenester mulighed for at verificere anvendelsen af et specifikt betalingsinstrument, herunder dets personaliserede sikkerhedsfeatures). I henhold til direktivets artikel 59 påhviler den processuelle bevisforpligtelse (bevisbyrden) for, at betalingstransaktionen var autentificeret, udbyderen af tjenesteydelser.
- 42 I denne sammenhæng vil samtykket fra betaleren (i hvis navn den befuldmægtigede har foretaget de dispositioner, som har direkte indvirkning på girokontoindehaverens retsstilling), være bevist, såfremt udbyderen af betalingstjenester har autentificeret betalingsinstrumentet (forskriftsmæssigheden af den omtvistede fuldmagt, på grundlag af hvilken der er blevet foretaget dispositioner med sagsøgerens indestående), og de udførte betalingstransaktioner vil være autoriserede i den forstand, hvori udtrykket anvendes i direktivets artikel 54.

ARBEJDSDOKUMENT